

YA LI BAKIM PROGRAMI Ö RENC LER N N YA LI AYRIMCILI INA L K N TUTUMLARI

SERCAN ÖZBEK YAZICI¹, I IL KALAYCI², ES N KAYA³, AY E TEK N³
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi - Süleyman Demirel Üniversitesi

Özet

Amaç: Çal, mada, ö rencilerin ya l,ya yönelik tutumlar,n,n belirlenmesi ve bu tutumlar,n ö rencilerin baz, tan,t,c, özellikleri ve benlik sayg,s, düzeyleri ile ili kilerinin de erlendirilmesi amaçlanm, t,r. **Yöntem:** Tan,mılay,c, tipteki bu çal, ma, Ya l, Bak,m Program,nda ö renim gören 50 ö renci ile yürütülmü tür. Veri toplama arac, olarak Ki isel Bilgi Formu, Ya l, Ayr,mc,l, , Tutum Ölçe i (YATÖ) ve Rosenberg Benlik Sayg,s, Ölçe i (RBSÖ) kullan,lm, t,r. **Bulgular:** Çal, maya kat,lan ö rencilerin ya l ortalamalar, 20.8±4.71'dir. Ö rencilerin %76's, k,z, %46's,n,n birinci s,n,f ve %58'inin sa l,k meslek lisesinden mezun oldu u bulunmu tur. Ö rencilerin YATÖ toplam puan ortalamas, 83.86±8.01 olup, ö rencilerin ya l, ayr,mc,l, ,na yönelik tutumlar,n,n olumlu oldu u saptanm, t,r. Ö rencilerinin RBSÖ puan ortalamas, 2.12±4.23'dir ve benlik sayg,s, puanlar, ile YATÖ toplam puanlar, aras,nda istatistiksel olarak anlaml, ili ki belirlenmi tir (r=0.281; p<0.05). **Sonuç:** Çal, mada ö rencilerin ya l, ayr,mc,l, ,na yönelik olumlu tutumlara sahip oldu u bulunmu tur. Ayr,mc,l, ,n önlenmesi ve ö rencilerin olumlu tutumlar,n, daha fazla geli tirmek için ders içeriklerinde ya l, ayr,mc,l, ,na ili kin konular,n daha fazla vurgulanmas, yararlı, olacaktır,r.

Anahtar Sözcükler: ayr,mc,l,k, tutum, ya l, bak,m program,, ya l,

Attitudes of students in elderly care program towards ageism

Abstract

Objective: This study was carried out to determine attitudes towards the elderly of the students attending to Elderly Care Program and the relation of these attitudes with some variable. **Methods:** This descriptive study is conducted on all students at Elderly Care Programs. The data were collected by using personal information form, Rosenberg Self-Esteem Scale (RBSS) and Ageism Attitude Scale (AAS). **Results:** It was found that the mean age of the students was 20.8±4.7, 76% of them were female, and 56% have living experience with the elderly. The mean AAS score of students was 83.86±8.01. It was found out that students have positive attitudes towards ageism. The mean self-esteem score of students was 2.12±4.23. There was a statistically significant relationship between mean RBSS and AAS scores (r=0.281; p<0.05). **Conclusion:** In the study, it was found that students have positive attitudes towards ageism. It will be more useful to emphasize the items related to the old ageism in course contents in order to prevent ageism and to develop more positive attitudes of students.

Key Words: ageism, attitude, elderly, self esteem, elderly care program

¹ Yrd.Doç.Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sa l,k Yüksekokulu, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, BURDUR e-posta: sozbek@mehmetakif.edu.tr

² Ö r.Gör.Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Sa l,k Bilimleri Fakültesi, Hem irelik Bölümü, ISPARTA

³ Ö r.Gör., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sa l,k Yüksekokulu, Hem irelik Bölümü, BURDUR

1.G R

Dünyada oldu u gibi Türkiye'de de ya l, (65 ve üzeri) nüfus oran, h,zla artmaktadır. 2013 y,l, verilerine göre, ya l, nüfusun toplam nüfus içerisindeki oran, % 7.7 iken, 2023 y,l,nda bu oran,n,n yüzde 10.2'ye yükselece i tahmin edilmektedir. Birle mi Milletler'ın tan,m,na göre, bir ülkedeki ya l, nüfusun toplam nüfus içindeki oran,n,n % 8 -10 aras,nda olmas, o ülke nüfusunun öya l,ö, % 10'ın üzerinde olmas, ise *öçok ya l,ö* oldu u anlam,na gelmektedir. Buna göre Türkiye'nin k,sa bir süre sonra *öçok ya l,ö* toplum kategorisine girece i öngörülmektedir (TUIK, 2014).

Fizyolojik bir süreç olan ya l,l,k, ekonomik, sosyal, psikolojik ve fiziksel de i imlerin meydana geldi i bir dönemdir. Bu dönem, üretkenlikte azalma, sosyal ili kilerde bozulma, rol ve statü de i iklikleri gibi çe itli sosyal sorunlar, da beraberinde getirmektedir. Ayr,ca bireyin fonksiyonel kapasitesi azal,rken kronik hastal,klara ba l, sa l,k sorunlar,n,n artmas,yla birlikte ya l,l,k, kaç,n,lmas, gereken bir durum olarak alg,lanmakta ve ya l,l, a yönelik olumsuz tutum ve önyarg,lar olu abilmektedir. Ya l, bireylere ve ya lanmaya kar , olumsuz tutumlar, önyarg,lar ya l, ayr,mc,l, ,na neden olmaktadır (Çilingiro lu ve Demirel, 2004; Özdemir ve Bilgili, 2014; Köse vd., 2015).

Literatürde ya l, ayr,mc,l, ,, bir ki iye sadece ya , nedeniyle gösterilen farklı tutum, önyarg,, davran, ve eylemleri kapsayan bir kavramd,r (Vefikuluçay-Y,lmaz ve Terzio lu, 2011). Ya l, ayr,mc,l, , terimini ilk defa 1969 y,l,nda Amerika Ulusal Ya l,l,k Enstitüsü ba kan, Robert Butler kullanm, t,r. Butler ya l, ayr,mc,l, ,n,, ya l, bireylere yönelik bir ayr,mc,l,k, ,rk ayr,mc,l, , ve cinsiyet ayr,mc,l, , gibi eyleme dönü ebilen bir ideoloji türü olarak tan,m,lanm, t,r (Çilingiro lu ve Demirel, 2004). Toplumlarda ya l,ya yönelik tutumlar, olumlu, olumsuz ya da karma olabilmektedir. Ya l, bireyin sa l,k hizmetlerinden yararlanma, i bulma, ev bulma ve kredi alma gibi hayat,n bir çok alan,nda ayr,mc,l,ktan etkilendikleri görölmektedir (Güven vd., 2012; Özdemir ve Bilgili, 2014).

Ya l, ayr,mc,l, ,n,n ya and, , alanlardan birinin de sa l,k hizmetleri oldu u literatürde belirtilmektedir (Özdemir ve Bilgili, 2014; Köse vd., 2015). Ya l, bireylerin, ya l,l,k döneminde artan kronik hastal,klar, ve fiziksel yetersizlikleri nedeniyle sa l,k ve bak,m hizmetlerine olan ihtiyac, artmaktadır (Ögenler, 2012). Ya l, bireyin bak,m ve tedavisini sa layan sa l,k çal, anlar,, bak,m,n kalitesinin belirlenmesinde önemli bir role sahiptir (Yen vd., 2009). Sa l,k çal, anlar,n,n ya lanma ve ya l, hakk,ndaki yanl, inan, lar,, olumsuz tutumlar,, ya l,lara sunulan hizmetlerin etkinli inin ve kalitesinin azalmas,na neden olabilmektedir (Chung vd., 2003). Bu nedenle son y,llarda ya l, nüfusun art, ,na paralel olarak, sa l,k çal, anlar,n,n ya l,lara kar , tutumlar,n, belirlemeye yönelik bilimsel ara t,rmalara olan ilgi artm, t,r. Çal, malara bak,ld, , zaman farklı sonuçlar elde edildi i görölmektedir. Kearney vd. (2000) taraf,ndan yap,lan bir çal, mada, sa l,k çal, anlar,n,n ya l,lara yönelik negatif tutum gösterdikleri tespit edilirken, Ünalan vd. (2012) sa l,k çal, anlar,n,n pozitif tutuma sahip oldu unu bulmu lard,r.

Tutumlar bireyin geçmi ya ant,s,, e itim durumu ve ya l,l,kla ilgili kültürel de erler gibi bireysel ve çevresel faktörlerden etkilenmektedir (nceo lu, 2010; Vefikuluçay-Y,lmaz ve Terzio lu, 2011). Ya l,lara yönelik tutumlar, belirlemek amac,yla yap,lan bir çal, mada, kad,nlar,n, 30 ya ,n üzerinde olanlar,n, sa l,kl, ya l,larla s,k sosyal ileti imde olanlar,n ve ya l,larla çal, ma deneyimine sahip olanlar,n daha pozitif tutum gösterdikleri bulunmu tur (Leung vd., 2011). E itimin de ya l,lara yönelik olumlu tutum

geli tirilmesinde ve ya lanma hakk,nda bilginin art,r,lmas,nda önemli oldu u vurgulanmaktad,r. E itimin tutum üzerinde etkisini de erlendiren bir çal, mada, hem irelik bölümü ö rencilerinin e itimlerinin üçüncü y,l,nda pozitif tutum skorlar,nda art, saptanm, t,r (Bleijenberg vd., 2012).

Tutum ile ili kili bireysel faktörlerden biri de bireyin benlik sayg,s,d,r (Findler vd., 2007). Coopersmith (1967), benlik sayg,s,n, öbireyin kendi sayg,nl, , ile ilgili yapt, , bir de erlendirmeö ekinde tan,m, ve kendini onaylama ya da onaylamama tutumunun bir ifadesi ekinde aç,klam, t,r. Benlik sayg,s, düzeyi ki isel memnuniyet, toplumsal ili kiler ve akademik ba ar, gibi ya am,n tüm yönlerinde etkilidir (Goodson vd., 2006). Olumlu benlik sayg,s,; sa l,k çal, anlar,n,n hastalarla terapötik ili ki kurabilmesi ve yüksek kalitede bak,m verebilmesi için önemlidir (Hamoud vd., 2011). Bu nedenle yüksek benlik sayg,s,na sahip ö rencilerin, ya l, hastalara kar , daha olumlu tutuma sahip olaca , beklenebilir.

Ya lanan ve sa l,k problemleri artan nüfusun ya am kalitesini mümkün olan en yüksek düzeyde devam ettirebilmesi için gerekli sa l,k bak,m,n,n sa lanmas, oldukça önemlidir. Ya anan toplumsal geli melere ba l, olarak aile yap,s, ve ya l,lar,n aile içindeki konumlar,n, de i mektedir. Bunun sonucu olarak önceden ailenin sorumlulu unda olan ya l,n,n bak,m, ciddi bir problem olmaya ba lam, t,r (Atagün vd., 2011). Bunun sonucunda birçok ülkede ya l, nüfusun bak,m,na yönelik politikalar geli tirilmektedir. Bu politikalardan biride, ya l,l, a özgü sa l,k problemlerini ve risklerini belirleyebilen, ya l,n,n sa l, ,n, geli tiren giri imlerde bulunabilen personel ihtiyac,n,n kar ,lanmas,d,r. Son y,llarda ülkemizde de bu ihtiyaca ba l, olarak birçok üniversitede ya l, bak,m programlar, aç,lm, t,r.

Ya l,lara sa l,k ve bak,m hizmeti verecek olan ya l, bak,m program, ö rencilerinin tutumlar,n,n belirlenmesi ve ya l,lara olumlu tutum geli tirmeye yönelik verilen e itim etkinli inin de erlendirilmesi önem ta ,maktad,r. Bu amaçla ya l, bak,m bölümü ö rencileri kat,l,mc, olarak seçilmi tir. Çal, mam,zda, ö rencilerin ya l,ya yönelik tutumlar,n,n belirlenmesi ve bu tutumlar,n ö rencilerin baz, tan,t,c, özellikleri ve benlik sayg,s, düzeyleri ile ili kilerinin de erlendirilmesi amaçlanm, t,r.

2.YÖNTEM

Tan,m,lay,c, türdeki bu ara t,r,maya, 2013-2014 ö retim y,l, Süleyman Demirel Üniversitesi Sa l,k Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Ya l, Bak,m Program, ö rencileri dâhil edilmi tir. Ara t,r,ma 08 Nisan 2014 tarihinde yap,lm, t,r. Ara t,r,mada örneklem seçimine gidilmemi , 60 ki iden olu an evrenin tamam,na ula ,lmas, hedeflenmi tir.

Ara t,r,ma kapsam,na, kat,lmay, kabul etmeme, ara t,r,man,n yap,ld, , tarihte okula gelmeme gibi nedenlerle toplam 50 ö renci dâhil olabilmemi tir. Ara t,r,ma öncesinde kurumdan yaz,l, izin al,nm, t,r. Ayr,ca ara t,r,man,n amac, anlat,larak ö rencilerden sözlü onam al,nm, t,r.

2.1. Veri Toplama Araçlar,

Veri toplama arac, olarak ki isel bilgi formu, Ya l, Ayr,mc,l, , Tutum Ölçe i (YATÖ) ve Rosenberg Benlik Sayg,s, Ölçe i kullan,lm, t,r.

Ki isel Bilgi Formu: Ara t,r,maya kat,lan kat,l,mc,lara ait bilgileri elde etmek amac,yla ara t,r,mac, taraf,ndan literatürden yararlan,larak (Soyuer vd., 2010;Y,lmaz ve Özkan,

2010; Vefikuluçay ve Terzio lu, 2011; Güven vd, 2012; Ünalın vd., 2012) ki isel bilgi formu olu turulmu tur. Bu formda kat,l,mc,lar,n cinsiyeti, ya ,, okulda ö renim gördü ü s,n,f., mezun oldu u lise, aile ile birlikte ya ad, , yer, baba ve anne e itim seviyesi, ö rencilerin ya l, kavram, ve ya l, ile ya amaya ili kin deneyimlerine ili kin sorular, içermektedir.

2.2. Ya l, Ayr,mc,l, , Tutum Ölçe i (YATÖ)

YATÖ; ya l,n,n ya am,n, s,n,rlama, ya l,ya yönelik olumlu ayr,mc,l,k ve olumsuz ayr,mc,l,k tutumlar,n içeren üç alt boyutta ya l,lara yönelik ayr,mc,l, , de erlendiren bir ölçektir. Vefikuluçay-Y,lmaz ve Terzio lu (2011) taraf,ndan geli tirilen ölçe in geçerlilik-güvenirlilik çal, mas, yap,lm, t,r. Ölçe in toplam iç tutar,l,l,k katsay,s,n,n (Cronbach α) 0.80 oldu u bulunmu tur. Bu çal, mada ise Cronbach alfa iç tutar,l,l,k katsay,s, 0.77 olarak belirlenmi tir.

YATÖ, ya l,ya ili kin ifadelerin yer ald, , her madde için *öKesinlikle Kat,lm,yorumö*, *öKat,lm,yorumö*, *öKarars,z,mö*, *öKat,l,yorumö* ve *öTamamen Kat,l,yorumö* seçenekleri olan 5li likert tipi bir ölçek olup, olumlu ve olumsuz tutum ifadeleri içeren toplam 23 maddeden olu maktad,r. Ölçekte, ya l, ayr,mc,l, ,na ili kin olumlu tutum cümleleri, tamamen kat,l,yorsa ö5ö puan, kat,l,yorsa ö4ö puan, karars,zsa ö3ö puan, kat,lm,yorsa ö2ö puan, ve kesinlikle kat,lm,yorsa ö1ö puan alacak ekilde puanland,r,lm, t,r. Ya l, ayr,mc,l, ,na ili kin olumsuz tutum cümleleri ise yukar,da belirtilen puanlaman,n tam tersi olacak ekilde puanland,r,lm, t,r.

Ölçekten al,nabilecek maksimum puan ö115ö, minimum puan ise ö23ödür. Ölçekten al,nan en yüksek de er ö rencinin ya l, ayr,mc,l, ,na ili kin olumlu tutuma sahip oldu unu, en dü ük de er ise ö rencinin ya l, ayr,mc,l, ,na ili kin olumsuz tutuma sahip oldu unu göstermektedir.

Tutum ölçe i üç boyuttan olu maktad,r.

1. *öYa l,n,n Ya am,n, S,n,rlamaö* alt boyutu, toplumun ya l, bireyin sosyal ya am,n, s,n,rlamaya ili kin inanç ve alg,lar,d,r. Bu boyuttan al,nabilecek en yüksek puan ö45ö, en dü ük puan ise ö9ödür. Puan ortalamas,n,n ö45öe yak,n olmas,, ö rencinin ya l,n,n ya am,n, s,n,rlama boyutuna ili kin tutumunun olumlu oldu unu göstermektedir.
2. *öYa l,ya Yönelik Olumlu Ayr,mc,l,kö* boyutu, toplumun ya l, bireye yönelik olumlu inanç ve alg,lar,d,r. Bu boyuttan al,nabilecek en yüksek puan ö40ö, en dü ük puan ise ö8ö dir. Puan ortalamas,n,n ö40öa yak,n olmas,, ö rencinin ya l,ya yönelik olumlu ayr,mc,l,k boyutuna ili kin olumlu tutuma sahip oldu unu göstermektedir.
3. *öYa l,ya Yönelik Olumsuz Ayr,mc,l,kö* boyutu, toplumun ya l, bireye yönelik olumsuz inanç ve alg,lar,d,r. Bu boyuttan al,nabilecek en yüksek puan ö30ö , en dü ük puan ise ö6ö d,r. Puan ortalamas,n,n ö30öa yak,n olmas,, ö rencinin ya l,ya yönelik olumsuz ayr,mc,l,k boyutuna ili kin tutumunun olumlu oldu unu göstermektedir.

2.3. Rosenberg Benlik Sayg,s, Ölçe i (RBSÖ)

RBSÖ, bireylerin benlik sayg,s, düzeyini ölçmek için yayg,n olarak kullan,lan bir öz bildirim ölçe i dir. Morris Rosenberg (1965) taraf,ndan geli tirilmi olan ölçe in Türkçe geçerlilik ve güvenirlili i Çuhadaro lu (1986) taraf,ndan yap,lm, t,r. 63 maddeden

olu an ölçe in 12 alt ölçe i vard,r. Rosenberg istenildi i takdirde alt ölçeklerin ara t,rmlarda ayr, ayr, kullan,labilece ini belirtmi tir. Bu ara t,rmada sadece benlik sayg,s, alt testi kullan,lm, t,r. Ölçe in kendi içindeki de erlendirme sistemine göre denekler, 0 ile 6 puan aras,nda puan almaktad,r. Ölçekten al,nan puan,n yükselmesi, benlik sayg,s, düzeyinin dü mesine i aret etmektedir. 0-1 puan: Yüksek düzeyde benlik sayg,s,, 2-4 puan: Orta düzeyde benlik sayg,s,, 5-6 puan: Dü ük düzeyde benlik sayg,s, olarak de erlendirilmi tir (Er an vd. 2009).

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin de erlendirilmesinde SPSS (19. versiyon) istatistik program, kullan,lm, t,r. Verilerin normal da ,l,ma uygunlu u *öShapiro-Wilk testi* ile de erlendirilmi tir. Tan,mly,c, istatistikler olarak ortalama±standart sapma ve ortanca (minimum-maksimum) de erler verilmi tir. Gruplar,n kar ,la t,r,lmas,nda normal da ,l,ma uyan de i kenler için ba ,ms,z örneklerde *öt testi*, *öTek Yönlü Varyans Analizi* ve *öTukey Çoklu Kar ,la t,rma Testi*; normal da ,l,ma uymayan de i kenlerin k,yaslamalar,nda ise *öKruskal Wallis Varyans Analizi* ve *öMann-Whitney U* testleri kullan,lm, t,r. Say,sal de i kenlerin kar ,la t,r,lmas,nda *öPearson korelasyon analizi*nden yararlan,lm, , $p<0.05$ de eri istatistiksel olarak anlaml, kabul edilmi tir.

2.5. Ara t,rman,n S,n,rl,l, ,

Bu ara t,rmadaki en önemli s,n,rl,l,k, di er üniversitelerdeki ya l, bak,m program, ö rencilerinin çal, maya dâhil edilememesidir.

3.BULGULAR

Ö rencilerin YATÖ toplam puan, 83.86 ± 8.01 olarak belirlenmi tir. YATÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalar, ve minimumómaksimum puanlar, Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Ya l, ayr,mc,l, , tutum ölçe i (YATÖ) toplam ve alt boyutlar,n,n puan ortalamalar, ve minimum ve maksimum (Min-mak) de erleri (n=50)

Ölçekler	Ort±ss	Min-mak
Ya l,n,n ya am,n, s,n,rlama	35.78± 4.42	25.00-43.00
Ya l,ya yönelik olumlu ayr,mc,l,k	31.64±5.07	15.00-40.00
Ya l,ya yönelik olumsuz ayr,mc,l,k	16.64±3.29	10.00-25.00
YATÖ toplam puan	83.86±8.01	64.00-99.00

Ara t,rmaya kat,lan ö rencilerin ya lar, 17 ile 32 aras,nda olup ya ortalamas, 20.8 ± 4.71 'dir. Ö rencilerin % 76's, kad,n, % 46's, birinci s,n,f ve % 36's, ise sa l,k meslek lisesi mezunudur. Ö rencilerin % 68'inin ailesi ilçe/köyde ya amaktad,r. Ö rencilerin ailelerinin e itim seviyesine bak,ld, , zaman annelerinin % 70'inin, babalar,n,n % 38'inin ilkokul mezunu oldu u görülmektedir. Ö rencilere ait tan,t,c, bilgilerin tamam, Tablo 2'de verilmi tir.

YATÖ toplam ve alt boyut puan ortalamalar,n,n ö rencilerin tan,t,c, özellikleri ile ili kisi incelendi inde; YATÖ toplam puan ortalamas, ile de i kenler aras,nda istatistiksel olarak anlaml, fark saptanmam, t,r ($p>0.05$). kinci s,n,fa devam eden ö rencilerin YATÖ alt boyutlar,ndan -ya l,n,n ya am,n, s,n,rlamaøpuan,n,n daha yüksek oldu u saptanm, t,r.

Tablo 2. Ö rencilerin tan,t,c, özelliklerine göre YATÖ toplam ve alt boyut puanlar,n,n da ,l,m,

De i kenler	n (%)	Ya am,n, S,n,rlama ort±ss	Olumlu Ayr,mc,l,k ort±ss	Olumsuz Ayr,mc,l,k ort±ss	Toplam Ayr,mc,l,k ort±ss
Cinsiyet					
Kad,n	38 (76)	35.92±4.54	31.50±5.19	16.73±3.32	84.02±7.64
Erkek	12 (24)	35.33±4.16	32.08±4.87	16.33±3.33	83.33±9.44
p		0.873	0.732	0.716	0.797
Ya					
Ö20	35 (70)	35.19±4.77	31.07±5.49	16.76±3.20	83.03±7.95
>20	15 (30)	36.41±4.00	32.08±4.61	16.50±3.46	84.75±8.15
p		0.333	0.420	0.776	0.797
Mezun olunan Lise					
Sa l,k Meslek Lisesi	18 (36)	35.16±4.81	33.94±5.01	17.11±4.25	85.94±6.94
Genel Lise	24 (48)	36.78±4.42	31.25±5.07	16.29±2.84	83.87±9.00
Anadolu Lisesi	8 (16)	35.50±4.64	27.62±5.28	16.25±2.31	79.75±5.36
p		0.699	0.012*	0.900	0.079
S,n,f					
1. s,n,f	23 (46)	34.21±5.06	31.56±3.79	16.43±3.05	84.44±6.94
2. s,n,f	27 (54)	37.11±3.34	31.70±6.02	17.31±3.54	85.37±9.00
p		0.020*	0.925	0.689	0.131
Ya an,lan yer					
l	16 (32)	35.75±4.23	30.50±4.01	15.56±2.92	81.50±6.18
lçe/Köy	34 (68)	35.79±4.57	32.17±5.47	17.14±3.38	84.97±8.53
p		0.894	0.333	0.321	0.155
Baba e itim düzeyi					
lkokul	19 (38)	35.47±5.00	31.89±5.01	16.63±3.68	83.73±7.14
Ortaokul	13 (26)	36.00±3.78	31.46±5.07	16.15±3.93	83.23±9.03
Lise ve üzeri	18 (36)	35.94±4.42	31.50±5.28	17.00±2.40	84.44±5.36
p		0.931	0.963	0.787	0.917
Anne e itim düzeyi					
lkokul	35 (70)	35.97±4.88	31.97±3.66	16.60±3.42	84.40±7.33
Ortaokul	12 (24)	35.16±3.20	28.91±6.47	16.66±2.90	80.33±7.54
Lise ve üzeri	3 (6)	36.00±4.00	31.00±7.54	17.00±4.58	84.00±9.45
p		0.339	0.121	0.623	0.377

*p< 0.05

Bu puan fark, istatistiksel olarak anlaml,d,r (p<0.05). Mezun olunan liselere göre YATÖ alt boyutlar,ndan öya l,ya yönelik olumlu tutumö puan ortalamalar, aras,ndaki ili ki anlaml, bulunmu tur (p<0.05). Sa l,k meslek lisesinden mezun olanlar,n ölumlu ayr,mc,l,k tutumö puan, daha yüksektir (Tablo 2). Bu çal, mada, ö rencilerin ailelerinin e itim durumuna göre YATÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamalar, aras,nda istatistiksel olarak anlaml, farklı,k saptanmam, t,r (p>0.05).

Ö rencilerin % 58'inin ya l, birey/bireyler ile birlikte ayn, evde ya ama deneyimine sahip oldu u belirlenmi tir. Ya l, ile ayn, evde ya ama durumu ile YATÖ toplam puan ve alt boyut puan ortalamalar, aras,ndaki fark anlaml, de ildir (p>0.05). Ö rencilerinin ya l,l, , nas,l alg,lad,klar, incelendi inde ise, ya l,l,kları ilgili yüksek oranda ifade ettikleri kavram,n,n ÷ *efkatø* (% 28) oldu u saptanm, t,r (Tablo 3). Ö rencilerin ya l,l,kları ilgili ifade ettikleri kavramlar ile YATÖ puan ortalamalar, aras,nda anlaml, farklı,k saptanmam, t,r (p>0.05).

Ö rencilerin RBSÖ ortalama puan, 2.12±4.23 olarak bulunmu tur. Ö rencilerin ço unlu unun benlik sayg,s,n, orta ve yüksek düzeyde oldu u, benlik sayg,s, dü ük

olan ö rencilerinin ise % 5.62 oldu u saptanm, t,r. Bununla birlikte ö rencilerin *öbenlik sayg,s,ö* ve *öya l, ayr,mc,l, ,na yönelik tutumö* puanlar, aras,nda zay,f bir korelasyon bulunmu tur ($r=0.281$; $p<0.05$).

Tablo 3. Ö rencilerin ya l,lar ile ya ama durumu ve ya l,l,k ilgili kavramlar,na göre YATÖ toplam ve alt boyut puanlar,na göre da ,l,m,

De i kenler	n (%)	Ya am,n, S,n,r,lama ort±ss	Olumlu Ayr,mc,l,k ort±ss	Olumsuz Ayr,mc,l,k ort±ss	Toplam Ayr,mc,l,k ort±ss
Ya l,lar ile ayn, evde ya ama durumu					
Evet	29 (58)	35.34±4.76	32.58±4.19	16,13±2.80	83.89±7.98
Hay,r	21 (42)	36.38±3.93	30.33±5.94	17,33±3.78	83.80±8.24
p		0.419	0.122	0,209	0.970
Ya l,l,k Kavram,					
efkat	14 (28)	35.50±4.38	30.07±4,35	17.78±3.19	83.00±8.33
Bilgelik	7 (14)	34.71±2.98	32.57±5.38	15.71±1.60	83.00±5.35
Hastal,k	6 (12)	35.66±7.14	33.16±5.38	16.33±4.40	85.16±10.0
Mutluluk	8 (16)	36.25±4.20	33.37±1.84	16.62±4.40	86.25±6.47
Ba ,ml,l,k	9 (18)	37.11±4.59	32.66±4.41	15.77±4.76	85.00±8.09
Yaln,zl,k	6 (12)	35.16±4.76	28.83±8.01	16.66±2.73	81.66±11.0
p		0.924	0.397	0.734	0,530

4. TARTI MA

Ya l, nüfusundaki art, , sa l,k sisteminin temel sorunlar,ndan biridir. Ya l,l,k döneminde kronik hastal,k ve ba ,ml,l, ,n artmas,ndan dolayı,, ya l,lar,n sa l,k kaynaklar,n, daha fazla oranda kullanmalar, beklenmektedir. Bununla birlikte sa l,k çal, anlar,n, da en fazla kar ,la aca , ve hizmet verece i grup ya l,lar olacakt,r.

Hayat,n tüm alanlar,nda oldu u gibi sa l,k bak,m hizmetlerinde de ya l, ayr,mc,l, , görülebilmektedir. Sa l,k çal, anlar,, ya l, hastalar,n kronik hastal,klar, ve bak,m sorunlar, nedeniyle genç hastalarla çal, may, tercih etmektedir (Çilingiro lu ve Demirel, 2004). Sa l,kla ilgili bölümlerde ö renim gören ö renciler ile yap,lan çal, malarda, ö rencilerin ya l,l, a yönelik olumsuz tutumlar,ndan dolayı, mezun olduktan sonra ya l,lar ile çal, mak istemedikleri belirlenmi tir (Moyle, 2003). Bu nedenle gelecekte sa l,k hizmeti sunacak olan ö rencilerin, ya l,l,k dönemini tan,yabilmesi, olumsuz önyarg,lar,n, de i tirmesi ve ya l, ayr,mc,l, ,na yönelik fark,ndal,k geli tirmesi için ya l,lara yönelik tutumlar,n,n belirlenmesi önem ta ,maktad,r.

Literatürde, ya l,lara yönelik tutumlar, belirlemek üzere yap,lan çal, malara bak,ld, ,nda farklı ölçekler kullan,ld, ,, ba ta hem irelik ve t,p olmak üzere sa l,kla ilgili bölümlerdeki ö rencilerin tutumlar,n,n de erlendirildi i görülmektedir. Çal, malarda sa l,k çal, anlar, ve ö rencilerin ya l,lara yönelik olumlu tutuma sahip olduklar, bildirilmektedir (Soderhamn vd.,2001; Hweidi ve Al-Obeisat, 2006; Yen vd., 2009; Bleijenberg vd., 2012).

Çal, mam,z YATÖ kullanarak ya l, bak,m program, ö rencilerinin ya l,lara yönelik tutumlar,n, belirleyen ilk çal, mad,r ve ö rencilerin ya l, ayr,mc,l, ,na ili kin olumlu tutuma sahip olduklar, saptanm, t,r. Benzer ekilde YATÖ kullan,larak yap,lan

ara t,rmalarda ö renci ya da sa l,k çal, anlar,n,n olumlu tutuma sahip olduklar, (Vefkiulucay-Y,lmaz ve Terzio lu, 2011; Güven vd., 2012; Y,lmaz vd., 2012; Soyuer vd., 2010; Y,lmaz ve Özkan, 2010; Ünalın vd., 2012; Y,ld,r,m-Usta vd., 2012; Altay ve Ayd,n, 2015; Ucuın vd., 2015) bildirilmesine kar ,n, Köse vd. (2015), sa l,k alan,nda ö renim gören ö rencilerin ya l,lara yönelik tutumlar,n, olumsuz olarak bulmu lard,r.

Ya l,ya yönelik tutumlar,n ya , cinsiyet, kültür ve e itim gibi baz, faktörlerden etkilendi i bildirilmektedir (Soderhamn vd., 2001; Hweidi ve Al-Obeisat, 2006; Bleijenberg vd., 2012). Çal, mam,zda, YATÖ toplam puan ve ölçek alt boyutlar,ndan al,nan puanlara bak,ld, ,nda, cinsiyetler aras,nda anlaml, bir fark bulunmam, t,r. Bu sonuç, Soyuer vd.ın (2010) yapt, , çal, ma sonuçlar,ya uyumludur. Farkl, olarak, cinsiyet ile tutumlar ili kisinde özellikle kad,nlar,n daha olumlu tutuma sahip olduklar,n, ortaya koyan çal, malar vard,r (Güven vd, 2012; Vefikuluçay-Y,lmaz ve Terzio lu, 2011). K,z ö rencilerin daha olumlu tutuma sahip olmalar,, ailenin bak,m sorumlulu unu üstlenmenin kad,n,n toplumsal görevleri aras,nda görülmesi ile aç,klanm, t,r (Altay ve Ayd,n, 2015; Ucuın vd, 2015). Ancak kad,n,n toplumsal statüsü yükseldikçe yani kad,nlar,n daha fazla çal, ma hayat,na kat,lmaz,, e itim düzeyinin yükselmesi gibi nedenlerin etkisiyle bak,m sorumlulu unun üstlenilmesinde cinsiyetler aras,ndaki farklıl, ,n giderek azalaca , ileri sürülebilir.

Çal, mam,zda ö rencilerin ya ,n,n ve ya ad,klar, yerin (köy/kasaba, ehir) tutumlar üzerinde etkili olmad, , bulunmu tur. Literatürde de benzer sonuçlar görülmektedir (Ayo lu vd., 2013; Ucuın vd., 2015). Ayr,ca anne-baba e itim seviyesi ile ö rencilerin tutumlar, aras,nda bir ili kili saptanmam, t,r ($p>0.05$). Soyuer vd. (2010) de, ö rencilerin ya l,lara yönelik tutumlar, üzerinde ailelerinin e itim seviyesinin etkili olmad, ,n, tespit etmi lerdir.

Tutumlar, eylemlerin ortaya ç,kmas, ve geli mesi sürecinde etkin role sahiptir. Duygu, deneyim ve bilgi yap,s,nda ortaya ç,kan de i im bireyin tutumlar,nda de i ikli e neden olabilir. Bu da tutumlar,n olu umunda ö renme sürecinin varl, ,n, ve önemini göstermektedir (nceo lu, 2010). E itim seviyesi ve geriat/gerontoloji alan,ndaki bilgi art, , ile ya l,lara yönelik tutum aras,ndaki ili ki birçok ara t,rmada vurgulanm, t,r (Soderhamn vd., 2001; Hweidi ve Al Obeisat, 2006; Bleijenberg vd., 2012). Baz, çal, malarda ö renim görülen s,n,f düzeyi yükseldikçe ö rencilerin ya l, bireylere kar , tutumlar,n,n daha olumlu oldu u saptanm, t,r (Soderhamn et al., 2001; Hweidi and Al-Obeisat, 2006; Y,lmaz ve Özkan, 2010; Bleijenberg et al., 2012). Çal, mam,zda ya l,l,kla ilgili bilgi art, ,n,n ve verilen e itimin tutum üzerindeki etkisinin de erlendirilmesi için s,n,flar aras, ölçek puanlar, k,yaslanm, t,r. Sonuç olarak s,n,flar aras,nda YATÖ toplam puanlar kar ,la t,r,ld, ,nda anlaml, bir fark bulunmamakla birlikte, ikinci s,n,f ö rencilerinin öya l,n,n ya am,n, s,n,rlamaö alt ölçek puan,n anlaml, ekilde yüksek oldu u saptanm, t,r. Ayr,ca mezun olunan okullara göre de erlendirme yap,ld, ,nda, sa l,k meslek lisesinden mezun olan ö rencilerin puan ortalamalar,n,n di erlerinden daha yüksek oldu u ve olumlu ayr,mc,l,k alt ölçek puan ortalamalar, aras,ndaki ili kinin anlaml, oldu u bulunmu tur (Tablo 2). Çal, mada elde edilen bu sonuçlar, bilgi seviyesi ve çal, ma deneyimi art,kça ya l,lara yönelik olumlu tutumun art, , görü ünü desteklemektedir (Leung vd., 2011; Y,ld,r,m-Usta vd., 2012; Y,lmaz ve Özkan, 2012).

Ya l,lara yönelik tutumlar, etkiledi i dü ünülen faktörlerden biri de ya l,larla birlikte ya ama deneyimidir (Güven vd., 2012). Çal, mam,zda ö rencilerin yar,dan fazlas,n,n (%)

58) ya l,larla ya ama deneyimine sahip oldu u görülmektedir. Bununla birlikte her iki grubun da YATÖ puan ortalamalar, oldukça yak,nd,r. Bu sonuç, ya l,larla birlikte ya aman,n tutum üzerinde etkili olmad, ,n, göstermektedir. Ucun vd. (2015) ve Ayo lu vd. (2013) de yapt,klar, çal, malarda benzer sonuçlar, bildirmektedirler.

Ya l,l,k alg,s,, kültürel de erlerden ba ,ms,z de ildir ve ya l,lara yönelik toplumsal davran, ile beklentileri etkilemektedir (Y,lmaz ve Özkan, 2010). Ya l,l, a yönelik olumsuz alg,lar ya l, ayr,mc,l, ,na neden olabilmektedir. Toplumun bir parças, olan sa l,k çal, anlar,n,n tutumlar,n,n toplumun de erlerinden etkilenmesi kaç,n,lmazd,r. Bu amaçla çal, mada ö rencilerin ya l,l, , nas,l alg,lad,klar, incelendi inde yüksek oranda ifade edilen kavram,n ö *efkatö* (% 28) oldu u, bunu *öba ,ml,l,kö* (% 18) kavram,n,n izledi i görülmektedir (Tablo 3). Hem irelik ö rencilerinin ya l,l,k alg,lar,n, de erlendiren bir çal, mada, ifade edilen ilk iki kavram,n hastal,k ve efkat oldu u bulunmu tur (Özdemir ve Bilgili, 2014). Çal, mam,zda ö rencilerin ço unlu unun ya l,l,kla ilgili ilk alg,s,n,n ÷ *efkatö* gibi olumlu bir kavram olmas, ö rencilerin ya l,ya yönelik olumlu tutuma sahip olmalar, bulgusu ile paralellik göstermektedir. Bu durum Türk toplumunda ya l, bireye sayg, duyma ve ya l,ya sahip ç,kma gibi geleneksel de erlerin korundu unun bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Çal, mam,zda ö rencilerin benlik sayg,s, düzeyleri ve ya l,ya yönelik tutumlar, (Toplam YATÖ puan,) aras,ndaki pozitif ili ki bulunmu tur. Literatürde bu ili kiye de erlendiren bir ba ka çal, maya rastlanmam, t,r. Ancak, sa l,k çal, anlar,n,n benlik sayg,s, düzeyi ile alkolik hasta grubuna yönelik tutumlar,n, de erlendiren bir çal, mada benzer bir sonuç elde edilmi tir (Chung vd., 2003). Bu nedenle ya l,lara yönelik olumlu tutumlar,n, art,r,lmas, için ö rencilerin benlik sayg, düzeylerinin geli tirilmesi yararlı olacaktır.

Çal, mada ö rencilerin ortalama YATÖ puan,n,n 83.86 ± 8.01 oldu u bulunmu tur. Ölçekten al,nabilecek en yüksek puan,n 115 oldu u dü ünüldü ünde, ya l, bak,m program,nda ö renim gören ö rencilerin olumlu tutumlar,n,n daha fazla geli tirmeleri gerekti i söylenebilir. Saruhan vd., (2013) yapt,klar, çal, mada, ya l, bak,m program, ö rencileri birinci y,lda ald,klar, e itimi i hayatlar, için yetersiz gördüklerini ifade etmi lerdir.

Ara t,rmac,lar, elde edilen sonuçlar, müfredat,n ve üniversitenin fiziki ko ullar,n,n yetersiz olmas, ile ili kilendirmi lerdir. Bu bulgular temelinde, yeni kurulan ya l, bak,m bölümlerinde ö rencilere verilen e itimin nitelik aç,s,ndan ve buna paralel ya l, ayr,mc,l, , konusunda fark,ndal, , art,racak ekilde geli tirilmesinin gereklili i öne ç,kmaktad,r.

5. SONUÇ VE ÖNER LER

Sonuç olarak, çal, mada ö rencilerin ya l, ayr,mc,l, ,na yönelik olumlu tutuma sahip olduklar, ve mezun olunan lise ile ö renim görülen s,n,f düzeyinin tutum üzerinde etkili oldu u saptanm, t,r.

Tüm sa l,k çal, anlar, ve ö rencilerinin ya l, ayr,mc,l, ,na yönelik fark,ndal, , art,r,lmal,d,r. Bunlar, sa laman,n etkili yollar,ndan biri de e itimdir. Bu nedenle ayr,mc,l, ,n önlenmesi ve ö rencilerin olumlu tutumlar,n, daha fazla geli tirmek için ders içeriklerinde ya l, ayr,mc,l, ,na ili kin konular,n daha fazla vurgulanmas, yararlı olacaktır. Ayr,ca, toplumun ya l,ya yönelik olumlu tutumlar,n, destekleyen ve geli tiren giri imlerin planlanmas,, te vik edilmesi önem ta ,maktad,r.

KAYNAKÇA

- Altay, B. ve Aydın, T. (2015). Hemirelik öğrencilerinin yaşı, ayrışma, sosyal ilişkiler ve tutumları değerlendirilmesi. *Hemirelikte Eitim ve Araştırma Dergisi*, 12(1): 11-18.
- Atagün, M., Balaban, Ö.D., Atagün, Z., Elagöz, M. ve Özpolat, A.Y. (2011). Kronik hastalıklarda bakım veren yükü. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(3): 513-552.
- Ayolu, F.N., Kulakç., H., Ayyıldız, T.K., Aslan, G.K. ve Veren, F. (2013). Attitudes of Turkish nursing and medical students toward elderly people. *Journal of Transcultural Nursing*, 25(3): 241-248.
- Bleijenberg, N., Jansen M.J.M. and Schuurmans, M.J. (2012). Dutch nursing students' knowledge and attitudes towards older people—a longitudinal cohort study. *Journal of Nursing Education and Practice*, 2(2): 1-8.
- Chung, J.Y.M., Chan, J.T.S., Yeung, R.S.D., Wan, R.C.H. and Ho, S.T. (2003). Nurses' attitude toward alcoholic patients in accident and emergency department in Hong Kong. *Hong Kong College of Emergency Medicine*, 10(2): 104-112.
- Coopersmith S. (1967). *The Antecedents of Self-Esteem*. CA: W.H. Freeman and Company, San Francisco.
- Çilingiroğlu, N. ve Demirel, S. (2004). Yaşlılık ve yaşlı ayrışma. *Turkish Journal of Geriatrics*, 7(4): 225-30.
- Çuhadarolu, F. (1986). *Adölesanlarda Benlik Saygısı*. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri ABD, Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Erdoğan, E. E., Doğan, O., & Doğan, S. (2009). Beden Eitimi ve Antrenörlük Bölümü öğrencilerinde benlik saygısı, düzeyi ve bazı sosyodemografik özelliklerle ilişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 12(1): 35-42.
- Findler, L., Vilchinsky, N., and Werner, S. (2007). The multidimensional attitudes scale toward persons with disabilities (MAS): Construction and validation. *Rehabilitation Counseling Bulletin*, 50: 166-176.
- Goodson, P., Buhi, E.R. and Dunsmore, S.C. (2006). Self-esteem and adolescent sexual behaviors, attitudes, and intentions: A systematic review. *Journal of Adolescent Health*, 38: 310-319.
- Güven, F., Ucakan Muz, G. ve Efe Ertürk, N. (2012). Üniversite öğrencilerinin yaşı, ayrışma, sosyal ilişkiler ve bu tutumların bazı demografik özelliklerle ilişkisi. *Anadolu Hemirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(2): 99-105.
- Hamoud, S.A., El Dayem, S.A. and Ossman, L.H. (2011). The effect of an assertiveness training program on assertiveness skills and self-esteem of faculty nursing students. *Journal of American Science*, 7(12): 1085-1096.
- Hweidi, I.M. and Al-Obeisat, S.M. (2006). Jordanian nursing students' attitudes toward the elderly. *Nurse Education Today*, 26(1): 23-30.
- Önceoğlu, M. (2010). *Tutum Algı ve İletim*. 5. Baskı, Beykent Üniversitesi Yayınları, No. 69, İstanbul.
- Kearney, N., Miller, M., Paul, J. and Smith, K. (2000). Oncology healthcare professionals' attitudes toward elderly people. *Annals of Oncology*, 11: 599-601.
- Köse, G., Ayhan, H., Taştan, S., Yigün, E., Hatipoğlu, S. ve Açıkel, C.H. (2015). Sağlık alanlarında farklı bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin yaşı, ayrışma, sosyal ilişkiler ve tutumları belirlenmesi. *Gulhane Medical Journal*, 57: 145-151.

- Leung, S., LoGiudice, D., Schwarz, J. and Brand, C. (2011). Hospital doctors' attitudes towards older people. *Internal Medicine Journal*, 41: 308-314.
- Ögenler, O., Yap,c,, G., Ta ,delen, B. ve Akça, T. (2012). Mersin ilinde bir grup hekimin ya l, ayr,mc,l, , hakk,ndaki görüş leri. *Turkish Journal of Geriatrics*, 15(4): 409-415.
- Moyle W. (2003). Nursing students perceptions of older people continuing societyø myths. *Australas J Adv Nurs*, 20: 15-21.
- Saruhan, G., Evcı Kiraz, E.D., Ergin, F., Be er, E. and Ba alo lu, H. (2013). Adnan Menderes University Elder Care Technician Program: Students' expectations for trade branch. *Journal of Adnan Menderes University Medical Faculty*, 14(2): 19-23.
- Soderhamn, O., Lindencrona, C. and Gustavsson, S.M. (2001). Attitudes toward older people among nursing students and registered nurses in Sweden. *Nurse Education Today*, 21: 225-229.
- Soyuer, F., Unalan, D., Guleser, N. and Elmali, F. (2010). The attitudes health vocational school students towards ageism and the relation of these attitudes with some demographical variables. *Mersin Üniversitesi Sa l,k Bilim Dergisi*, 3: 20-25.
- TUIK, 2014. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16057> (Eri m Tarihi: 05.05.2015).
- Ucun, Y., Mersin S. ve Öksüz E. (2015). Gençlerin ya l, bireye ka , tutumlar,. *Uluslararası Sosyal Ara tırmalar Dergisi*, 8(37): 1143-49.
- Ünalın, D., Soyuer, F. ve Elmali, F. (2012). Geriatri Merkezi çalı anlar,nda ya l, tutumunun de erlendirilmesi. *Kafkas Tıp Bilimleri Dergisi*, 2(3): 115-120.
- Vefikuluçay Y,lmaz, D. and Terzio lu F. (2011). Development and psychometric evaluation of ageism attitude scale among the university students. *Turkish Journal of Geriatrics*, 14(3): 259-268.
- Yen, C.H., Liao, W.C., Chen, Y.R., Kao, M.C., Lee, M.C. and Wang, C.C. (2009). A Chinese version of Kogan's attitude toward older people scale: Reliability and validity assessment. *International Journal of Nursing Studies*, 46(1): 38-44.
- Y,ld,r,m-Usta, Y., Demir, Y., Yönder, M. and Y,ld,z, A. (2012). Nursing studentsø attitudes toward ageism in Turkey. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 54(1): 90-93.
- Y,lmaz, M., Alt,ok, M., Polat, B., Dar,c,, M. ve Sungur, M.A. (2012). Attitudes of young adults towards ageism. *Turkish Journal of Geriatrics*, 15(4): 416-423.
- Y,lmaz, E. ve Özkan, S. (2010). Hem irelik ö rencilerinin ya l, ayr,mc,l, ,na ili kin tutumlar,. *Maltepe Üniversitesi Hem irelik Bilim ve Sanat Dergisi*, 3(2): 35-53.